

Ročník 1997

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 32

Rozeslána dne 30. dubna 1997

Cena Kč 13,-

O B S A H:

88. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 2. dubna 1997 ve věci návrhu podaného spolu s ústavní stížností na zrušení § 49 odst. 2, 3 a 4, části § 50 odst. 1 a části § 51 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, a části § 200n odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
89. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Lotyšské republiky o mezinárodní silniční dopravě
- Opatření ústředních orgánů**
- Opatření Českého statistického úřadu k zavedení Číselníku měřicích jednotek a jednotek ekonomických veličin
- Oznámení Ministerstva práce a sociálních věcí o uložení kolektivních smluv vyššího stupně

88

NÁLEZ

Ústavního soudu České republiky

Jménem České republiky

Ústavní soud České republiky rozhodl dne 2. dubna 1997 v plénu o návrhu politické strany Demokratická unie podaném spolu s ústavní stížností na zrušení § 49 odst. 2, 3 a 4, části § 50 odst. 1 a části § 51 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, a části § 200n odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,

takto:

Návrh se zamítá.

Odůvodnění

I.

Dne 18. července 1996 podala politická strana Demokratická unie ústavní stížnost namířenou proti usnesení Ústřední volební komise ze dne 3. června 1996, jímž tato komise schválila Zápis o zpracování výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, a proti usnesení Nejvyššího soudu České republiky č. j. Ovs 5/96/Št-24 z 12. června 1996, kterým tento soud zamítl stížnost proti vydání osvědčení o zvolení poslancem, podanou Demokratickou unií proti 12 poslancům Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kteří získali mandát v tzv. druhém skrutiniu.

Součástí ústavní stížnosti byl návrh na zrušení § 49 odst. 2, 3 a 4, části § 50 odst. 1 a části § 51 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, (dále jen „volební zákon“). Senát Ústavního soudu proto svým usnesením z 9. října 1996 řízení přerušil a postoupil návrh na zrušení ustanovení zákona k rozhodnutí plénu Ústavního soudu.

V návrhu na příslušný výrok Ústavního soudu upřesnila Demokratická unie svůj požadavek takto:

- a) zrušit § 49 odst. 2, 3 a 4 volebního zákona,
- b) v § 50 odst. 1 zrušit slova: „ ..., které postoupily do prvního skrutinia, ...“,
- c) § 51 odst. 2 zrušit, vyjma části poslední věty tak, aby tento paragraf zněl: „Kandidátní listinu pro druhé skrutinium sestaví Ústřední volební komise podle preferenčních hlasů pro jednotlivé kandidáty této politické strany nebo koalice.“

Navrhuje strana má za to, že napadené normy volebního zákona odporují čl. 18 a 19 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a že jsou rovněž zásahem do ústavně zaručených základních práv obsažených v čl. 21 odst. 4 a čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Čl. 18 Ústavy zakotvuje principy všeobecného, rovného a přímého volebního práva při tajném hlasování a na základě poměrného zastoupení. Čl. 19 Ústavy zaručuje rovnost v právu být zvolen pro všechny občany České republiky, kteří dosáhli věku 21 let a mají aktivní volební právo. Podle čl. 21 odst. 4 Listiny mají občané za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím a na základě čl. 21 odst. 1 Listiny mají právo se podílet na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.

Součástí ústavní stížnosti je rovněž návrh na úpravu řízení o stížnosti proti vydání osvědčení o zvolení tak, aby byla odstraněna slova „bez jednání usnesením“ v § 200n odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění, a to s odůvodněním, že rozhodnutí soudu bez jednání odporuje čl. 38 odst. 2 Listiny, podle něhož má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.

V odůvodnění ústavní stížnosti se uvádí, že politické straně Demokratická unie nebyl v posledních volbách do Poslanecké sněmovny přiznán žádný mandát, i když získala 169 796 hlasů a podle principu poměrného zastoupení měla být reprezentována pěti poslanci, protože na jeden obsazený mandát připadlo v průměru 30 296 odevzdaných platných hlasů. Mandáty, které nebyly Demokratické unií přiznány, byly použity k administrativnímu přidělení jiným kandidátům, které občané České republiky ve volbách nezvolili. Tím došlo k zásahu do základních práv kandidátů Demokratické unie, kteří splnili Ústavou předepsané podmínky, a přesto

nebylo naplněno jejich pasivní volební právo dle čl. 21 Listiny. Právě tak došlo také k zásahu do aktivního volebního práva 169 796 občanů – voličů Demokratické unie, kteří nejsou v Poslanecké sněmovně zastoupeni svobodně zvolenými zástupci.

Demokratická unie namítá dále, že přímá volba byla vlastně nahrazena administrativním jmenováním Ústřední volební komisí, která nepřihlížela k výsledkům voleb, ale pouze potvrdila vůli předsedů několika politických stran.

Uvedená porušení základních práv chápe Demokratická unie jako důsledek zvláštního mechanismu pěti-procentní omezovací klauzule, která porušuje zásadu rovného volebního práva zaručeného čl. 18 Ústavy. V důsledku toho stejný počet získaných platných hlasů u některých občanů postačil ke vzniku mandátu a u jiných nikoli. Jednoznačně tedy došlo k porušení rovných podmínek přístupu k voleným funkcím. V takto definovaných volbách – dovozuje Demokratická unie – nerozhodoval pouze počet hlasů, ale povaha kandidátní listiny, pro kterou bylo příslušného počtu hlasů dosaženo.

Ústavní soud nejprve ověřil, zda jsou splněny formální náležitosti a podmínky stanovené pro podání návrhu na zrušení ustanovení zákona. Shledal, že návrh má všechny formální náležitosti a splňuje podmínky § 74 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, podle něhož spolu s ústavní stížností může být podán návrh na zrušení zákona nebo jiného právního předpisu anebo jejich jednotlivých ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, jestliže podle tvrzení stěžovatele jsou v rozporu s ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis.

Skutečnost, že Demokratická unie v posledních volbách do Poslanecké sněmovny nezískala žádný mandát, ačkoli obdržela téměř 170 000 hlasů, lze nepochybně připsat přímému působení ustanovení volebního zákona o pěti-procentní uzavírací klauzuli, v důsledku níž ztrácí nárok na zastoupení kandidáti těch kandidátních listin, které nezískaly celkem alespoň pět procent hlasů. Protože ani Ústřední volební komise ani Nejvyšší soud nemohly jednat v rozporu s předpisy volebního zákona o pěti-procentní klauzuli, obrátila se Demokratická unie s námitkou protiústavnosti příslušných ustanovení zákona na Ústavní soud dle § 64 odst. 1 písm. d) zákona č. 182/1993 Sb.

Když Ústavní soud shledal, že ústavní stížnost splňuje zákonem stanovené podmínky, vyžádal si písemné stanovisko Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Ve stanovisku Poslanecké sněmovny z 5. prosince 1996, které podepsal její předseda Ing. Miloš Zeman, se uvádí, že volební zákon byl schválen potřebnou většinou poslanců, podepsán příslušnými ústavními činiteli a řádně vyhlášen v přesvědčení, že je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Obsahově vyjádření Poslanecké sněmovny návrh Demokratické unie odmítá, zejména s poukazem na tyto argumenty:

Ústava předně – dle stanoviska Poslanecké sněmovny – blíže neupřesňuje podobu poměrného systému při volbách do Poslanecké sněmovny a ponechává zákonodárci poměrně široké zmocnění k tomu, aby ve volebním zákoně určil jak počet a velikost volebních obvodů, tak i volební techniku, pomocí níž se odevzdané hlasy převedou do rozdělení mandátů. Proto volební zákon může vzhledem k šíři zmocnění limitovat zásadu poměrného zastoupení i tzv. uzavírací klauzulí, pomocí níž se má zabránit přítomnosti mnoha politických stran s velmi nízkým počtem mandátů v Poslanecké sněmovně, což by značně ztížilo její činnost a zkomplikovalo vytvoření stabilní vlády. Dle vyjádření Poslanecké sněmovny není zásada rovného volebního práva přitom porušena, neboť ta spočívá v tom, že každý volič má při volbě jeden hlas a ten má stejnou váhu jako hlas jiného voliče. Mandáty se přidělují volebním krajům v závislosti na počtu odevzdaných hlasů v každém z nich. Uzavírací klauzulí není porušeno ani ústavní právo občanů podílet se na správě veřejných věcí svobodnou volbou svých zástupců. Z tohoto práva nevyplývá nárok občana na to, aby byl zvolen kandidát, který byl právě jím vybrán. Také Ústavou zaručený přístup občanů k voleným funkcím za rovných podmínek není narušen, protože toto právo nezaručuje každému nárok na zvolení. Ke zvolení může dojít při splnění pouze všech podmínek stanovených volebním zákonem, mezi něž patří i povinnost získat určitý počet hlasů. Dle stanoviska Poslanecké sněmovny neporušuje volební zákon ani zásadu přímého volebního práva, která znamená, že občan volí své zástupce bezprostředně, a nikoli prostřednictvím jiné osoby. Volič rozhoduje o souboru kandidátů zařazených na kandidátní listině, jejichž pořadí určují politické strany nebo jejich koalice. V tomto systému volič musí tedy počítat s tím, že jeho volba bude započítána i jiným kandidátům, než si sám vybral, a to podle pořadí, které je mu předem známo. Pokud jde o námitky proti postupu při rozhodování soudu o stížnosti proti vydání osvědčení o zvolení poslancem nebo senátorem, má Poslanecká sněmovna za to, že jde o výjimku ze zásady ústního a veřejného jednání před soudem, jež je odůvodněna potřebou, aby poslanec nebo senátor mohl řádně vykonávat svůj mandát. Ústní jednání o této stížnosti by celé řízení neúnosně prodloužilo, a tím po delší dobu zpochybnilo platnost mandátu poslance nebo senátora.

II.

Z návrhu Demokratické unie vyplývá, že je na Ústavním soudu, aby posoudil především ústavnost tzv. pětiprocentní klauzule. Jako důkaz její protiústavnosti srovnává Demokratická unie v závěru své ústavní stížnosti znění ustanovení § 8 ústavy z roku 1920 s čl. 18 Ústavy současné. Obě ustanovení obsahují totiž shodný text, že volby do Poslanecké sněmovny se konají podle zásady poměrného zastoupení, a obě neuvádějí žádnou další specifikaci. Jestliže současný volební zákon zavádí do proporcionálního systému omezující klauzuli, činí tak – dle názoru Demokratické unie – bez opory v Ústavě, neboť Ústava shodně s ústavou první Československé republiky zakotvila systém poměrného zastoupení bez jakéhokoli omezení.

Je nepochybné, že volební soustava pro Poslaneckou sněmovnu první republiky vycházela z čistého proporcionálního systému a skutečně neobsahovala žádné významnější omezení s výjimkou nepatrné deformace tohoto principu v důsledku nezbytnosti druhého skrutinia; krystalicky čistá proporcionalita v zastoupení není prakticky nikdy možná, protože mandáty jsou nedělitelné.

Vzhledem k této formulaci ústavní stížnosti je Ústavní soud nucen položit si nejprve otázku, zda ústavní formulace principu poměrného zastoupení, která neobsahuje žádné omezení tohoto principu, znamená pro prováděcí volební zákon závazek nepřipouštět žádnou úpravu, která by poměrné zastoupení tím či oním způsobem omezila. Pokud jde o ústavu z roku 1920, lze z jejího textu sotva dovozovat závazné důsledky pro koncepci volebního zákona, který byl vydán na základě ústavy z roku 1993. Po první světové válce nastala totiž doba vítězného tažení poměrného zastoupení napříč Evropou a evropské státy teprve později získávaly zkušenosti s vlastnostmi a funkcí poměrného zastoupení. V oné době nebyla omezovací klauzule ani teoreticky koncipována ani prakticky prováděna. Proto formulace ústavy z roku 1920 o poměrném zastoupení je z tohoto hlediska neutrální a neobsahuje „per definitionem“ apriorně ani omezovací klauzuli, ale ani její zákaz.

Teprve zkušenosti evropských parlamentů před druhou světovou válkou a po ní přispěly ke hledání způsobů, jimiž lze omezit přílišnou roztržitost politického spektra v parlamentu. Nebyly to pouze zkušenosti Říšského sněmu Výmarské republiky anebo první Československé republiky, ale zejména též zkušenosti francouzské, které zvláště výrazně ve čtvrté republice (1946 – 1958) potvrdily, že přílišná diverzifikace ve skladbě sněmovny a neomezené poměrné zastoupení se mohou stát nástrojem politické destabilizace a prvkem destrukce ústavního státu.

Teoretické přehodnocení principu poměrného zastoupení a změna politické praxe v současných státech reprezentativní demokracie odpovídá zcela převažujícímu názoru, že zavedení určitých závažnými důvody podmíněných omezujících opatření do principu poměrného zastoupení není v rozporu s charakteristikou volebního systému v ústavě či volebním zákonu jakožto poměrného zastoupení, jestliže a pokud tato opatření neomezují poměrné zastoupení podstatnou měrou. Demokratické státy zaváděly postupně systém poměrného zastoupení opatřený pětiprocentní, resp. tříprocentní klauzulí, aniž by tím považovaly princip poměrného zastoupení za znehodnocený.

Ústava v tomto směru nenavazuje na ústavu z roku 1920, ale na teoretický základ a institucionální řešení soudobých demokratických států, které praktikují poměrné zastoupení většinou v tak či onak limitované podobě. Proto také prosté srovnání obou textů ústav nevypovídá nic o konkrétní úpravě poměrného zastoupení. Ze dvou shodných ústavních textů, které však platily v rozdílných historických érách, při nikoli zcela adekvátních koncepcích reprezentativní demokracie a vlastně i ve dvou odlišných státech, nelze dovodit nezbytnost zcela shodné konkretizace zákonodárné úpravy volebního systému.

Demokratická unie dále namítá, že administrativní přidělení mandátů kandidátům, kteří je získali v důsledku pětiprocentní klauzule na úkor těch stran, jimž bylo zastoupení odepřeno, je zásahem do aktivního i pasivního volebního práva a do principu přímosti volebního práva (čl. 18 Ústavy), jakož i porušením čl. 19 odst. 3 Ústavy, podle něhož mandát vzniká zvolením. Demokratická unie dovozuje, že v daném případě mandáty nevznikly zvolením, ale administrativním přidělením, přičemž v důsledku omezovací klauzule vznikla situace, jako by část voličů byla zbavena aktivního a potencionální kandidáti i pasivního volebního práva.

Přímost voleb byla dle názoru Demokratické unie porušena administrativním přidělením mandátů kandidátům stran, které nezískaly počet hlasů potřebných k jejich zvolení. K posouzení této otázky je třeba si ujasnit pojem přímosti voleb. Princip přímých voleb má zajistit bezprostřední vztah mezi hlasováním voliče a výsledným obsazením mandátu, vztah, z něhož je vyloučena následná instance, která by poslance vybírala podle své úvahy. Takovou instancí by mohli být např. volitelé, které voliči volí za tím účelem, aby sbor volitelů určil, kým má být volená funkce obsazena.

Princip přímé volby zabezpečuje, aby okruh zvolených byl přímo a nezprostředkovaně určen těmi hlasy,

kteří voliči ve volbách pro ně odevzdali. Proto musí být volební proces uzpůsoben tak, aby každý odevzdaný hlas mohl být přiřčen určitým osobám. Princip přímé volby nebrání však, aby volba jednoho kandidáta byla odvislá od spoluvolby dalších kandidátů, tj. nebrání volbě na základě hromadných kandidátních listin, na nichž jednotlivé politické strany v určitém pořadí kandidují řadu osob současně. Listinová volba splňuje podmínky přímých voleb, protože kandidáty pro budoucí volby sice vybírá jiná instance (politická strana), to se však děje ještě před vlastním volebním aktem. Rozhodnutí stran o sestavě kandidátní listiny tak volbám předchází a lze je chápat jako – *sui generis* – nabídku voličům. Pokud pak jde o vlastní hlasování voličů, postačí pro přímou volbu, jestliže je stanovené pořadí kandidátů voličům předem známo a jestliže každý odevzdaný hlas mohl být přiřčen určitým a jednoznačně zjistitelným osobám, které na volenou funkci samy kandidovaly. Tato podmínka je splněna, i když na základě pětiprocentní klauzule určitá strana získá nárok na další mandát nebo mandáty nad hranici konsekventního poměrného zastoupení. I v tomto případě musí však jít o obsazení dalšího mandátu takovými kandidáty, kteří byli na listině strany řádně uvedeni a u nichž mohli voliči předpokládat již při svém hlasování, že mohou eventuálně získat mandát, jestliže straně, za niž kandidovali, nárok na přidělení dalšího mandátu vznikne v důsledku toho, že jiné strany podmínku pěti procent nesplnily. Tento způsob přidělení mandátů nelze právem označit za administrativní, protože není produktem volné úvahy a rozhodnutí určitého orgánu, ale přímým následkem výběru, který učinili voliči za určité situace v podmínkách uvedené klauzule a u vědomí předvídatelných důsledků volebního systému zákonem stanoveného.

Společným jmenovatelem námitek Demokratické unie a současně nejpodstatnější výhradou je poukaz na porušení čl. 21 odst. 4 Listiny, podle něhož mají občané za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím, a na porušení čl. 18 odst. 1 Ústavy, podle něhož se volby do Poslanecké sněmovny konají na základě principu rovnosti volebního práva.

Princip rovnosti volebního práva lze posuzovat ze dvou základních hledisek. První hledisko spočívá ve srovnání početní váhy jednotlivých hlasů. Posuzuje se váha jednotlivých hlasů při sčítání a ve výsledku hlasování. Rovnost volebního práva vyžaduje, aby při sčítání všechny hlasy platily stejně, tj. měly stejnou početní váhu (kvantitativní rovnost) a stejnou závažnost, a aby sčítání umožnilo přesnou početní diferenciaci voličského sboru, tj. přesnou početní „identifikaci“ podpory voličů jednotlivým kandidátním listinám.

Druhý aspekt rovnosti volebního práva zachycuje rovnost hlasů z hlediska demokratického principu, tj. z hlediska nároku hlasů odevzdaných pro různé kandidátní listiny, na takovou míru volebního úspěchu, která je přiměřená početním hodnotám, jichž tyto listiny ve volbách dosáhly. Jde tudíž o nárok na takové hodnocení výsledku hlasování, které je založeno na rovném přístupu k posouzení nároku kandidujících stran na úspěch, a tím nároku na proporcionální, tj. poměru odevzdaných hlasů odpovídající, počet mandátů.

Ústavní soud chápe váhu argumentů Demokratické unie a je si vědom, že její námitky jsou věcně opodstatněné, když tvrdí, že v posledních volbách do Poslanecké sněmovny nezískala žádný mandát, ačkoliv obdržela 169 796 platných hlasů, což zakládá z hlediska poměrného zastoupení nárok na pět mandátů, protože v průměru stačilo těm stranám, jež jsou v Poslanecké sněmovně zastoupeny, k získání jednoho mandátu 30 296 hlasů. Jde o skutečnou disproporci, která není sama o sobě spravedlivá a která odporuje exaktní rovnosti volebního práva.

Protože tato disproporce je produktem pětiprocentní omezovací klauzule postihující malé politické strany, zbývá otázka, zda a do jaké míry je pětiprocentní klauzule ústavně oprávněná a zda, resp. do jaké míry je slučitelná s obecným principem rovnosti volebního práva.

Posouzení této otázky je složitější než v případě prvního aspektu rovnosti volebního práva. Tam platí zcela jednoznačně, že rovnost hlasů při jejich sčítání a zjišťování početního výsledku voleb musí být naprosto konsekventní a že jakákoli diferenciací v početním posuzování odevzdaných hlasů je nepřípustná a protiústavní.

Pokud však jde o rovnost v nároku na to být přiměřeným (proporcionálním) způsobem vzat na zřetel při přidělování mandátů, je jisté omezení diferenciací při rozdělování mandátů nevyhnutelné, a proto přípustné. Je to především omezení, které vyplývá z praktické nemožnosti přesnou proporcí adekvátně vyjádřit, např. proto, že technika volební reprezentace neumožňuje „adekvátní“ štěpení mandátů.

Pro omezení rovnosti mohou však existovat i jiné závažné důvody, jež vyplývají z účelu a funkce voleb v demokratické společnosti. Smyslem hlasování je bezesporu diferenciací voličského sboru. Cílem voleb však není pouze vyjádření politické vůle jednotlivých voličů a pořízení jen diferencovaného zrcadlového obrazu názorových proudů a politických postojů voličů. Protože je lid též vykonavatelem státní moci – především prostřednictvím parlamentu – a protože výkon státní moci předpokládá schopnost přijímat rozhodnutí, musí mít volby a volební systém na zřeteli i schopnost taková rozhodnutí na základě vůle většiny přijímat. Konsekventním proporcionálním obrazem výsledků hlasování ve skladbě sněmovny mohla by vzniknout politická

reprezentace rozštěpená do většího počtu malých skupin s rozmanitými zájmy, což by tvorbu většiny značně ztížilo nebo úplně znemožnilo.

V té fázi volebního procesu, v níž dochází k rozdělování mandátů, se střetá s principem diferenciací princip integrace, neboť z voleb má vzejít taková sněmovna, která svým složením umožňuje vznik politické většiny schopné jak vytvořit vládu, tak i vykonávat zákonodárnou činnost, jež jí dle Ústavy přísluší.

Proto je z hlediska principu reprezentativní demokracie přípustné zabudovat do volebního mechanismu samého určité integrační stimuly tam, kde pro to existují závažné důvody, zejména pak za předpokladu, že neomezenou proporcionální soustavou dojde k roztržtění hlasů mezi velký počet politických stran, k bezbřehému „přemnožení“ politických stran, a tím k ohrožení funkčnosti a akceschopnosti, jakož i kontinuity parlamentního systému.

Po špatných zkušenostech s přílišnou roztržtěností parlamentní skladby přistoupily evropské státy při aplikaci poměrného zastoupení vesměs také k zavedení integračních stimulů, zejména pak omezovací klauzule, která je nejčastěji pětiprocentní. Obecně se uznává právo zákonodárce upravit diferenciaci nároku hlasů na úspěšné zastoupení při poměrné volbě, a tím zacházet s politickými stranami různým způsobem, pokud je to nezbytně třeba pro zajištění integrační povahy voleb při tvorbě politické vůle lidu, v zájmu jednoty celého volebního systému a k zajištění státněpolitických cílů sledovaných parlamentními volbami.

Existenci omezovací klauzule je třeba v každém případě podmínit pouze závažnými důvody, přičemž stoupající hranice omezovací klauzule je odůvodnitelná zvláště intenzivní závažností. Je třeba vůbec poznamenat, že zvyšování hranice omezovací klauzule nemůže být neomezené, takže např. desetiprocentní klauzuli lze již považovat za takový zásah do proporcionálního systému, který ohrožuje jeho demokratickou substanci. Je proto třeba vždy poměřovat, zda toto omezení rovnosti volebního práva je minimálním opatřením nezbytným pro zajištění takové míry integrace politické reprezentace, jež je nutná k tomu, aby složení zákonodárného sboru umožnilo formaci většiny nebo většin potřebných pro přijetí rozhodnutí a pro vznik vlády opřené o parlamentní důvěru. I pro omezovací klauzuli platí tedy zásada minimalizace státního zásahu v poměru ke stanovenému cíli. Proto je třeba vykládat i potřebu volebních omezení restriktivně.

Z tohoto hlediska nemůže mít hranice omezovací klauzule absolutní hodnotu, ale je relativní a závisí vždy od konkrétního poměru sil v zemi a od struktury jejich diferenciací. V SRN např. někteří autoři uvádějí, že vzhledem ke stabilitě, které časem země dosáhla, je nárok menších, zejména nových stran, na získání mandátů ve Sněmu ohrožen klauzulí v míře, která již ztratila povahu nezbytnosti. Zastánci klauzule, jichž je většina, však naproti tomu namítají, že nebezpečí roztržtěnosti je stále velmi aktuální, protože současný stabilizovaný systém stran je v neposlední řadě také produktem klauzule, a nelze předvídat následky, které by nastaly, např. snížením hranice omezovací klauzule z pěti procent, např. na tři procenta.

Ve prospěch omezovací klauzule hovoří i její srovnání se soustavou většinovou. Většinový volební systém je ústavními soudy chápán bezpodmínečně jako demokratický, i když politické názory velké části voličů nejsou v parlamentu vůbec zastoupeny nebo nejsou zastoupeny úměrně své síle. Ve skutečnosti vyplývá přímo z povahy většinového volebního systému jakási omezovací klauzule svého druhu, jež je daleko vyšší, než je u proporcionální soustavy obvyklé. Vyplývá z toho, že pouze hlasy pro vítězného kandidáta jsou faktorem úspěchu, zatímco ostatní hlasy „propadají“. V konečném efektu voleb ve skladbě voleného sboru je tato výrazná diference pouze více nebo méně vyrovnávána diverzifikací výsledků v jednotlivých obvodech tak, že se nerovnosti v jedněch vyrovnávají opačnými nerovnostmi ve druhých obvodech. U většinového systému je tak sice plně zachována rovnost hlasů co do jejich početní váhy, avšak nárok jednotlivých hlasů na úspěch je ostře diferencován; hlasy pro úspěšného kandidáta koncentrují stoprocentní podíl na úspěchu, ostatní hlasy pak nulový podíl.

Z toho, co bylo uvedeno, lze učinit závěr, že pětiprocentní omezovací klauzuli nelze „a limine“ odmítnout jako protiústavní omezení rovného volebního práva. Protože při posouzení této otázky se střetá princip diferenciací s principem integrace, zbývá uvážít, zda v případě České republiky je pětiprocentní klauzule oním minimálně nezbytným opatřením, které je nutné pro vytvoření Poslanecké sněmovny schopné jednat, přijímat svá rozhodnutí a plnit své zákonodárné funkce, jakož i založit většinu, o níž by se vláda mohla politicky opřít, a zda míra zásahu do principu proportionalit není tak vysoká, aby ohrozila demokratickou povahu voleb.

Politické spektrum České republiky je – jak je známo – výsledkem poměrně krátkého vývoje a není dosud zcela jasně strukturováno ani zřetelně stabilizováno. Příznačným rysem byla v dosavadních parlamentních volbách vůbec, ale i v prvních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 1996 značná roztržtěnost politických sil do velkého množství politických stran, které se ucházely o získání mandátu ve sněmovně. I když v posledních volbách do Poslanecké sněmovny klesl počet soutěžících stran a hnutí na 20,

z výsledků voleb vyplývá, že při plném respektování proporcionality zastoupení by k sestavení vládní koalice, která by reprezentovala bytí chatrnou většinu voličů, musely k dosavadním třem koaličním stranám přistoupit nejméně tři další politické strany. Avšak ani koalice jiného složení a zabarvení by nebyla postavena před menší problémy. Zkušenosti s podobnými koalicemi, zejména ve čtvrté Francouzské republice, opravňují obavy a skepsi. Proto, není-li určité zkrácení proporcionality politické reprezentace v důsledku pětiprocentní klauzule ve svém souhrnu disproporcí, která by opravňovala pochyby o demokratické povaze politické reprezentace, nezbyvá Ústavnímu soudu než námitky Demokratické unie zamítnout.

Kromě námitek vůči omezovací klauzuli navrhla Demokratická unie též zrušení slov „bez jednání usnesením“ v § 200n odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., ve znění zákona č. 247/1995 Sb., tak, aby tento odstavec zněl: „O stížnosti proti vydání osvědčení o zvolení poslancem nebo senátorem rozhodne soud, a to do 10 dnů“.

Ústavní soud pečlivě zvažoval argumenty pro i proti zrušení slov „bez jednání usnesením“. Je nepochybné, že pro soudní rozhodování má principiální význam zásada, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně a za jeho účasti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny). Význam této zásady je nepopíratelný, i když platí „cum grano salis“, neboť dle čl. 96 odst. 2 Ústavy může zákon z ní stanovit výjimky.

Ústavní soud vychází též z toho, že jednání o stížnosti proti vydání osvědčení o zvolení může poslanec nebo senátor pokládat za „jeho věc“ ve smyslu čl. 38 Listiny. V tomto směru odkazuje na odůvodnění nálezu Ústavního soudu z 10. ledna 1996 vyhlášeného ve Sbírce zákonů pod č. 31/1996, kterým byl zrušen druhý odstavec § 200l občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“). Dosavadní zkušenosti se stížnostmi tohoto druhu svědčí také o tom, že se tyto stížnosti v nemalé míře týkají spíše osobního chování, jednání či vlastností zvolených osob než nepořádků v organizačním provedení voleb, což podporuje nárok napadených osob na to, aby se mohly k námitkám vyjádřit také v ústním jednání.

Na druhé straně pak Ústavní soud zvážil též argumenty, které hovoří pro ponechání dosavadní úpravy o. s. ř. Již samotný nálezu Ústavního soudu ve věci § 200l o. s. ř. obsahuje rovněž prvky, které nesvědčí pro zrušení slov „bez jednání usnesením“ v § 200n o. s. ř. Ústavní soud tehdy zrušil pouze odstavec 2 § 200l o. s. ř., který stanovil, že účastníkem řízení je návrhovač, tedy pouze ten, kdo stížnost podal. Odkázal přitom na ustanovení § 200n o. s. ř., podle něhož v obdobném řízení je účastníkem též napadená osoba (poslanec nebo senátor). Současná úprava § 200l o. s. ř. přitom ponechává rozhodování krajského soudu o stížnosti bez ústního jednání usnesením, a to s vyloučením opravných prostředků.

V případě § 200n o. s. ř. se jedná z ústavněprávního hlediska o věc odlišnou. Ústava uvedla do řízení o ověření volby poslance nebo senátora Ústavní soud a jeho vstup chápe v čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy – a stejně zákon o Ústavním soudu v § 85 – jako rozhodování o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora. Opravný prostředek je oprávněn podat poslanec, senátor, případně volební strana, za niž poslanec nebo senátor kandidoval, a to proti rozhodnutí, že nebyl platně zvolen, a dále ten, jehož volební stížnosti podle volebního zákona bylo vyhověno, a to proti rozhodnutí příslušné komory Parlamentu nebo jejího orgánu o ověření platnosti volby poslance nebo senátora. Za věc, jež se týká ověření volby poslance, lze z hlediska Ústavy pokládat i rozhodnutí Nejvyššího soudu o stížnosti proti vydání osvědčení o zvolení poslancem. Dle § 86 zákona č. 182/1993 Sb. se o takovém opravném prostředku koná před Ústavním soudem vždy ústní jednání. Princip osobní účasti, veřejného a ústního projednání věci je tak zaručen pro řízení před Ústavním soudem, které jako řízení o opravném prostředku nelze oddělit od sporné věci a které naplňuje ústavní záruky čl. 96 odst. 2 Ústavy (ústnosti a veřejnosti), obligatorně. V důsledku toho lze mít za to, že pro tento druh soudního řízení je princip ústnosti a veřejnosti zachován pro všechny případy, v nichž by některý z účastníků pociťoval jeho nedostatek při jednání u Nejvyššího soudu jako újmu.

Kdyby bylo zavedeno ústní veřejné jednání již před Nejvyšším soudem, lze předpokládat, že by se řízení pouze podstatně zpomalilo. Návrh Demokratické unie ponechává pro Nejvyšší soud lhůtu deseti dnů pro rozhodnutí o stížnosti. Tato lhůta se jeví Ústavnímu soudu při navrženém řešení jako neudržitelná. Navrhující Demokratická unie zřejmě nezhodnotila časové dispozice nezbytné pro jednotlivé úkony spojené s ústním jednáním. Nemožnost dodržení této lhůty by vnesla prvek právní nejistoty do vlastního řízení u vědomí, že „ultra vires nemo posse tenetur“. Kromě toho lze s pravděpodobností hraničící s jistotou předpokládat, že ti poslanci a senátoři, proti jejichž zvolení stížnost u Nejvyššího soudu uspěla, by se nepochybně obrátili k Ústavnímu soudu. To vše opravňuje názor, že by se celé řízení neúměrně prodloužilo. Vznikl by jakýsi „trojinstanční“ postup: ověřování mandátu sněmovnou, řízení před Nejvyšším soudem s celou procedurou ústního jednání a pak obdobně i projednání před Ústavním soudem. Ve srovnatelných evropských státech s parlamentním systémem a při existenci ústavního soudu, jako je např. Německo a Rakousko, je ověřování mandátu záležitostí sněmovny a stížnost je přípustná pouze k jednomu soudu – a to ústavnímu soudu. V Německu v těchto případech dokonce ústavní soud ani nemusí vždy rozhodovat v ústním jednání.

Po srovnání argumentů pro a proti jeví se Ústavnímu soudu dosavadní úprava jako vhodnější. Protože Ústavní soud nezjistil, že odporuje čl. 96 Ústavy ani čl. 38 odst. 2 Listiny ani Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (čl. 6 odst. 1), nevidí důvodu ke změně § 200n odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., v platném znění. Proto i tento návrh Demokratické unie zamítl.

Předseda Ústavního soudu České republiky:
JUDr. **Kessler** v. r.

89

SDĚLENÍ

Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 29. května 1996 byla v Budapešti podepsána Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Lotyšské republiky o mezinárodní silniční dopravě.

Dohoda na základě svého článku 13 odst. 1 vstoupila v platnost dnem 8. listopadu 1996.

České znění Dohody se vyhláší současně. Do anglického znění Dohody, jež je pro její výklad rozhodné, lze nahlédnout na Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu dopravy a spojů.

DOHODA

mezi vládou České republiky a vládou Lotyšské republiky
o mezinárodní silniční dopravě

Vláda České republiky a vláda Lotyšské republiky (dále jen „smluvní strany“),

přejíce si podporovat vzájemně výhodný rozvoj obchodních a hospodářských vztahů a usnadnit a regulovat mezinárodní silniční dopravu osob a nákladů mezi jejich státy a tranzitem přes ně,

se dohodly takto:

Článek 1

(1) Ustanovení této dohody se vztahují na mezinárodní silniční dopravu osob a nákladů za úplatu nebo odměnu nebo na vlastní účet mezi Českou republikou a Lotyšskou republikou a tranzitem přes jeden nebo druhý stát prováděnou dopravci obou smluvních stran, kteří jsou k tomu oprávněni podle vnitrostátních právních předpisů příslušného státu, vozidla registrovanými v tomto státě.

(2) Tato dohoda se nedotýká práv a povinností každé smluvní strany vyplývajících z ustanovení jiných mezinárodních smluv závazných pro každou ze smluvních stran.

Osobní doprava

Článek 2

(1) Osobní doprava podle této dohody je doprava osob a jejich zavazadel autobusy. Zahrnuje též prázdné jízdy autobusů související s touto dopravou.

(2) Pojem „autobus“ znamená silniční motorové vozidlo určené pro dopravu osob, které má kromě místa pro řidiče více než osm míst k sezení.

Článek 3

(1) Pojem „pravidelná autobusová linka“ znamená dopravu, kde se přepravy provádějí po předem

schválené trase, podle předem schváleného jízdního řádu a tarifu jízdného, přičemž cestující nastupují a vystupují na předem schválených zastávkách.

(2) Každá pravidelná autobusová linka mezi státy smluvních stran, jakož i tranzitem přes jejich území musí být povolena, po vzájemné dohodě, příslušnými orgány smluvních stran podle vnitrostátních právních předpisů každé smluvní strany. Příslušný orgán každé smluvní strany vydá povolení pro část pravidelné autobusové linky na území smluvní strany.

(3) Žádost o povolení se podává příslušnému orgánu smluvní strany, kde se nachází hlavní sídlo žadatele nebo v případě fyzické osoby její bydliště, a v jejímž státě jsou registrována vozidla.

(4) Žádost podle odstavce 3 tohoto článku musí obsahovat tyto údaje:

- a) jméno dopravce, jakož i jeho úplnou firemní adresu a u fyzické osoby úplnou adresu jejího bydliště,
- b) druh dopravy,
- c) požadovanou dobu platnosti povolení,
- d) dobu provozu a počet jízd (např. denně, týdně),
- e) jízdní řád,
- f) trasu linky s určením všech zastávek pro nástup a výstup cestujících včetně hraničních přechodů,
- g) délku trasy v kilometrech (pro jízdu tam i zpět),
- h) dobu řízení a odpočinku řidičů,
- i) jízdné a tarifní podmínky.

(5) Příslušný orgán jedné smluvní strany předá žádost se všemi předepsanými údaji a se svým stanoviskem příslušnému orgánu druhé smluvní strany.

(6) Udělené povolení je platné po dobu nejdéle

pěti let a jeho platnost může být na žádost dopravce prodloužena.

Článek 4

(1) Kyvadlová doprava znamená dopravu, při níž jsou předem vytvořené skupiny cestujících přepravovány několika jízdami tam a zpět z téže výchozí oblasti do téže cílové oblasti. Tytéž skupiny cestujících, které byly přepraveny zpět do původní výchozí oblasti. Výchozí oblastí a cílovou oblastí se rozumí místo počátku cesty a místo cíle cesty včetně míst ležících ve vzdálenosti do 50 kilometrů od nich. Kyvadlová doprava zahrnuje kromě vlastních přeprav ubytování skupiny cestujících v místě určení. První jízda zpět a poslední tam musí být prázdné.

(2) Každá kyvadlová doprava musí být povolena příslušným orgánem druhé smluvní strany. Žádost o povolení předkládá žadatel přímo příslušnému orgánu druhé smluvní strany. Musí být předložena nejpozději 30 dnů před požadovaným dnem zahájení kyvadlové dopravy.

(3) Žádost o povolení podle odstavce 2 tohoto článku musí obsahovat jméno dopravce a jeho úplnou firemní adresu a u fyzické osoby úplnou adresu jejího bydliště, počet jízd a datum každé z nich a jejich jízdní trasu, státní poznávací značky všech autobusů, které mají být použity pro dotyčnou kyvadlovou dopravu, a potvrzení týkající se místa ubytování a doby pobytu cestujících v místě určení.

(4) Smíšená komise ustavená podle článku 12 této dohody se může dohodnout v případě potřeby na podrobnostech povolovacího řízení, formulářích, které se budou používat, a dalších s tím souvisejících záležitostech.

Článek 5

(1) Příležitostná osobní doprava znamená jiné přepravy, než jsou přepravy uvedené v článcích 3 a 4 této dohody.

(2) Příležitostná osobní doprava mezi oběma státy nebo tranzitem přes jejich území nevyžaduje povolení, pokud je přepravována tatáž skupina cestujících a jde-li o:

- okružní jízdu, která začíná a má končit ve státě registrace vozidla, za podmínky, že skupina cestujících je přepravena zpět do místa odjezdu („jízda se zavřenými dveřmi“) tímtež vozidlem,
- jízdu s cestujícími, která začíná v místě nacházejícím se ve státě registrace vozidla a končí na území druhé smluvní strany nebo kteréhokoli jiného státu, za podmínky, že se vozidlo vrátí do státu registrace prázdné,
- prázdnou jízdu tam za podmínky, že všichni cestující nastupují v tomtež místě, kam byli předtím

přepraveni týmž dopravcem jízdou uvedenou v písmenu b) výše, a jsou přepravováni zpět do státu, kde je registrováno vozidlo.

(3) Příležitostná osobní doprava, která neodpovídá ustanovením odstavce 2 tohoto článku, podléhá povolení příslušného orgánu druhé smluvní strany podle vnitrostátních právních předpisů platných na jejím území.

(4) Smíšená komise uvedená v článku 12 této dohody se může dohodnout na dokladu pro příležitostnou osobní dopravu a jiných záležitostech souvisejících s touto dopravou.

Nákladní doprava

Článek 6

(1) Dopravce jedné smluvní strany musí mít povolení, aby mohl provádět mezinárodní nákladní silniční přepravu mezi oběma státy, tranzitem přes území státu druhé smluvní strany nebo přepravu nákladů do a z třetích států, pokud nestanoví jinak Smíšená komise uvedená v článku 12 této dohody. Jednorázové povolení opravňuje dopravce jednoho státu k vykonání jedné jízdy tam a zpět.

(2) Povolení může být použito pouze dopravcem, jemuž bylo vydáno. Platí pro použití motorového vozidla bez přívěsu nebo soupravy vozidel (návěsové nebo přívěsové) bez ohledu na stát registrace taženého návěsu nebo přívěsu.

(3) Žádné ustanovení této dohody neopravňuje dopravce jedné smluvní strany přepravovat náklady mezi dvěma místy na území druhé smluvní strany. Pro takovou přepravu se vyžaduje zvláštní povolení.

Článek 7

(1) Povolení uvedená v článku 6 této dohody se nevyžadují pro:

- přepravu nákladů motorovými vozidly, jejichž dovolená celková hmotnost, včetně přívěsů, nepřekračuje 6 tun, nebo jestliže užitečná hmotnost, včetně přívěsů, nepřekračuje 3,5 tuny,
- přepravu stěhovaných svršků prováděnou specializovanými vozidly, která byla zkonstruována a vybavena pro tento účel,
- přepravu předmětů a zařízení pro divadelní, filmová, cirkusová nebo hudební představení nebo sportovní akce, výstavy či veletrhy anebo pro rozhlasová, televizní či filmová natáčení, pokud jsou tyto předměty a zařízení dováženy či vyváženy dočasně,
- pohřební přepravu,
- přepravu nákladů na letiště a z letišť při odklonu leteckých služeb,
- přepravu poštovních zásilek,

- g) přepravu havarovaných nebo porouchaných vozidel,
- h) přepravu humanitárních zásilek potřebných v nouzových situacích, zejména při živelních pohromách,
- i) přepravu živých zvířat ve specializovaných vozidlech,
- j) přepravu včel a rybích násad,
- k) prázdnou jízdu náhradního vozidla používaného pro přepravu nákladů, vyslaného k nahrazení vozidla, které se porouchalo v druhém státě, a pokračování přepravy náhradním vozidlem při použití povolení vydaného pro vozidlo, které se porouchalo,
- l) údržbářská a servisní vozidla poskytující pomoc porouchaným nebo havarovaným vozidlům,
- m) přepravu navazující na kombinovanou dopravu, při níž bude silniční síť použita v rozsahu stanoveném Smíšenou komisí ustavenou podle článku 12 této dohody.

(2) Řidič vozidla provádějícího kteroukoli přepravu uvedenou v odstavci 1 tohoto článku musí mít všechny potřebné doklady jasně prokazující, že je tato přeprava oprávněná podle některého z ustanovení tohoto odstavce.

Článek 8

(1) Povolení podle článku 6 této dohody budou

- a) udělována českým dopravcům pro vozidla registrovaná v České republice Ministerstvem dopravy Lotyšské republiky a vydávána prostřednictvím Ministerstva dopravy České republiky nebo jakéhokoli jím pověřeného úřadu,
- b) udělována lotyšským dopravcům pro vozidla registrovaná v Lotyšské republice Ministerstvem dopravy České republiky prostřednictvím Ministerstva dopravy Lotyšské republiky nebo jakéhokoli jím pověřeného úřadu.

(2) Pro tento účel si příslušné orgány smluvních stran vymění potřebné formuláře nevyplněných povolení.

(3) Smíšená komise podle článku 12 této dohody se dohodne na ročním kontingentu a druhu povolení pro každou smluvní stranu s ohledem na vývoj hospodářských vztahů a potřeby zahraničního obchodu obou smluvních stran.

(4) Smíšená komise podle článku 12 této dohody se dohodne na obsahu a vzoru jednotlivých druhů povolení.

Článek 9

(1) Pokud jde o hmotnost a rozměry vozidel, zavazují se obě smluvní strany, že nebudou uplatňovat

vůči vozidlům registrovaným ve státě druhé smluvní strany přísnější podmínky, než jsou podmínky platné pro vozidla registrovaná ve vlastním státě.

(2) Jestliže hmotnost nebo rozměry vozidla nebo jízdní soupravy, registrovaných na území státu jedné smluvní strany, provádějících přepravu, překračují dovolený limit ve státě druhé smluvní strany, je nutno obdržet před zahájením přepravy zvláštní povolení od příslušného orgánu této smluvní strany.

(3) Dopravci obou smluvních stran budou při přepravách nebezpečných věcí dodržovat ustanovení Evropské dohody o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR).

Závěrečná ustanovení

Článek 10

(1) S ohledem na ustanovení této dohody musí dopravci obou států a osádky jejich vozidel dodržovat na území státu druhé smluvní strany jeho platné právní předpisy.

(2) Povolení a jiné potřebné doklady vyžadované podle této dohody musí být ve vozidlech, na něž se vztahují, a musí být předloženy na požádání kteréhokoli orgánu, který je oprávněn je kontrolovat.

(3) V případě závažného nebo opakovaného porušení ustanovení této dohody, jakož i právních předpisů platných ve druhém státě dopravcem nebo osádkou jeho vozidla může příslušný orgán státu, v němž je vozidlo registrováno, na žádost příslušného orgánu státu, v němž k porušení došlo,

- a) udělit dopravci výstrahu nebo
- b) pozastavit dočasně, částečně nebo úplně oprávnění dopravce provádět přepravy na území státu druhé smluvní strany.

(4) Příslušný orgán, který učinil jedno z opatření zmíněných v odstavci 3 tohoto článku, o tom bude informovat příslušný orgán druhé smluvní strany.

(5) Ustanovení tohoto článku nevylučují jiné právní sankce, které mohou být uplatněny v souladu s právními předpisy státu, ve kterém k porušení došlo.

Článek 11

(1) Vozidla, která jsou registrována na území státu jedné smluvní strany a jsou dočasně dovezena na území státu druhé smluvní strany k provádění nákladních přeprav v rámci kontingentu povolení podle článku 8 a přeprav uvedených v článku 7 nebo osobní dopravy podle této dohody, jsou na základě zásady reciprocity osvobozena od daní a poplatků vybíraných za použití silnic a z přepravních výkonů.

(2) Toto osvobození se však nevztahuje na poplatky za použití silnic, mostů a jiné podobné po-

platky, které se vždy vyžadují na základě zásady ne-diskriminace.

(3) Pokud jde o vozidla uvedená v odstavci 1 tohoto článku, jsou osvobozena od cla

- a) vozidla jako taková,
- b) pohonné hmoty obsažené v běžných ve vozidlech výrobcem pevně zabudovaných palivových nádržích,
- c) náhradní díly dovezené na území druhé smluvní strany, které jsou určeny k opravě porouchaného vozidla. Vyměněné díly budou vyvezeny zpět nebo zničeny pod dozorem příslušných celních orgánů druhé smluvní strany.

Článek 12

(1) Zástupci příslušných orgánů obou smluvních stran ustaví Smíšenou komisi k zajištění řádného provádění této dohody. Smíšená komise se sejde na žádost příslušného orgánu jedné ze smluvních stran střídavě ve státech smluvních stran.

Za vládu České republiky:

Ing. Ivan **Foltýn** v. r.
náměstek ministra dopravy

(2) Pro účely této dohody jsou příslušnými orgány:

- v České republice Ministerstvo dopravy,
- v Lotyšské republice Ministerstvo dopravy.

Článek 13

(1) Tato dohoda podléhá schválení v souladu s právními předpisy platnými ve státech smluvních stran a vstoupí v platnost třicátý den po výměně diplomatických nót mezi smluvními stranami oznamujících toto schválení. Dnem výměny nót se rozumí datum pozdější nóty.

(2) Tato dohoda zůstává v platnosti, dokud ji jedna ze smluvních stran nevypoví písemným oznámením druhé smluvní straně s šestiměsíční výpovědní lhůtou.

Dáno v Budapešti dne 29. května 1996 ve dvou původních vyhotoveních, každé v českém, lotyšském a anglickém jazyce, přičemž všechna znění jsou stejně autentická a mají stejnou právní sílu. V případě sporu bude rozhodující text v anglickém jazyce.

Za vládu Lotyšské republiky:

Vilis **Krištopans** v. r.
ministr dopravy

OPATŘENÍ ÚSTŘEDNÍCH ORGÁNŮ**OPATŘENÍ****Českého statistického úřadu**

ze dne 28. března 1997

k zavedení Číselníku měřicích jednotek a jednotek ekonomických veličin

Český statistický úřad podle § 19 odst. 1 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, zavádí s účinností od 1. června 1997 Číselník měřicích jednotek a jednotek ekonomických veličin (dále jen „Číselník měrných jednotek“). Číselník měrných jednotek nahrazuje dosavadní číselník „Jednotné označování a kódování měřicích jednotek a jednotek ekonomických veličin“, zavedený výnosem Federálního statistického úřadu č.j. 671/80-03 ze dne 29. února 1980 (registrovaný v částce 23/1980 Sb.), který se zrušuje.

Číselník měrných jednotek je závazný pro statistická zjišťování prováděná podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, a dále v případech, kde tak stanoví zvláštní právní předpis.

Předmětem je třídění měřicích jednotek a jednotek ekonomických veličin. Obsahuje numerický a alfabertický kód, značku (zkratku) měřicí jednotky a jednotky ekonomické veličiny včetně vazby na dosavadní číselník.

Číselník měrných jednotek obsahuje kromě jednotek SI a doporučených jednotek běžně používaných v mezinárodním obchodě rovněž aktualizované ekonomické veličiny určené pro využití ve statistice a informatice.

Číselník měrných jednotek vydává Český statistický úřad jako samostatnou publikaci¹⁾ u firmy SIAK, s. r. o., Zlín-Louky. V Českém statistickém úřadě, Sokolovská 142, Praha 8 – odboru informačních služeb – je k dostání i na disketě.

Předseda:

Ing. **Outrata** v. r.

¹⁾ Publikace bude k dispozici koncem května 1997.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

oznamuje, že v souladu s § 9 odst. 1 zákona č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, v platném znění, byly u něj uloženy od 1. března 1997 do 31. března 1997 tyto kolektivní smlouvy vyššího stupně:

1. Kolektivní smlouva vyššího stupně uzavřená dne 4. 3. 1997 (na období od 1. 4. 1997 do 31. 3. 1998)
mezi
Odborovým svazem UNIOS
a
Českomoravským společenstvem místních veřejně prospěšných služeb.
2. Kolektivní smlouva vyššího stupně uzavřená dne 3. 3. 1997 na období od 1. 4. 1997 do 31. 12. 1997
mezi
Odborovým svazem KOVO
a
Svazem zaměstnavatelů v leteckém průmyslu.
3. Kolektivní smlouva vyššího stupně uzavřená dne 17. 1. 1997 na období od 1. 1. 1997 do 31. 12. 1997
mezi
Odborovým svazem KOVO
a
Unii zaměstnavatelských svazů zastupující příslušné zaměstnavatele Sdružení učňovských zařízení.
4. Dodatek č. 1 ze dne 8. 1. 1997 ke kolektivní smlouvě vyššího stupně na léta 1996 – 2000 uzavřené dne 21. 12. 1995
mezi
Odborovým svazem zaměstnanců sklářského, keramického, bižuterního průmyslu a porcelánu
a
Asociací sklářského a keramického průmyslu ČR.
5. Dodatek č. 1 ze dne 27. 2. 1997 ke kolektivní smlouvě vyššího stupně (na období od 1. 4. 1996 do 30. 4. 1998) uzavřené dne 22. 3. 1996
mezi
Českým odborovým svazem severozápadních energetiků
a
Českým svazem zaměstnavatelů v energetice.
6. Dodatek č. 1 ze dne 6. 3. 1997 ke kolektivní smlouvě vyššího stupně (na období od 1. 4. 1996 do 30. 4. 1998) uzavřené dne 1. 4. 1996
mezi
Odborovým svazem energetiků
a
Českým svazem zaměstnavatelů v energetice.
7. Kolektivní smlouva uzavřená dne 5. března 1997 (na období od 1. 1. 1997 do 31. 12. 1997)
mezi
Odborovým svazem pracovníků hornictví, geologie a naftového průmyslu
a
Svazem podnikatelů ve stavebnictví v České republice.

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 00 Praha 415, telefon (02) 792 70 11, fax (02) 795 26 03 – **Redakce:** Ministerstvo vnitra, Nad Štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7-Holešovice, telefon: (02) 37 69 71 a 37 88 77, fax (02) 37 88 77 – **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon 0627/305 161, fax: 0627/321 417. Objednávky ve Slovenské republice přijímá a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel./fax: 00421 7 525 46 28, 525 45 59. **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha činí 2300,- Kč) – Vychází podle potřeby – **Distribuce:** celoroční předplatné i objednávky jednotlivých částek – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon: 0627/305 179, 305 153, fax: 0627/321 417. – **Drobný prodej** – **Benešov:** HAAGER – Potřeby školní a kancelářské, Masarykovo nám. 101; **Bohumín:** ŽDB, a. s., technická knihovna, Bezručova 300; **Brno:** GARANCE-Q, Koliště 39, Knihkupectví ČS, Kapucínské nám. 11, Knihkupectví M. Ženíška, Květinářská 1, M.C.DES, Cejl 76, SEVT, a. s., Česká 14; **České Budějovice:** Prospektrum, Kněžská 18, SEVT, a. s., Krajinská 38; **Hradec Králové:** TECHNOR, Hořická 405; **Chomutov:** DDD Knihkupectví-Antikvariát, Ruská 85; **Jihlava:** VIKOSPOL, Smetanova 2; **Kadaň:** Knihařství – Přibíková, J. Švermy 14; **Kladno:** eL VaN, Ke Stadionu 1953; **Klatovy:** Krameriovo knihkupectví, Klatovy 169/L; **Kolín 1:** Knihkupectví U Kašků, Karlovo nám. 46; **Liberec:** Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Most:** Kniha M + M, Lipová 806, Knihkupectví Růžička, Šeříková 529/1057; **Olomouc:** BONUM, Ostružnická 10, Tycho, Ostružnická 3; **Ostrava:** LIBREX, Nádražní 14, Profesio, Hollarova 14, SEVT, a. s., Dr. Šmerala 27; **Pardubice:** LEJHANEC, s. r. o., Sladkovského 414, Knihkupectví Z. Petrová, Pasáž Sv. Jana a Za Pasáží; **Plzeň:** ADMINA, Úslavská 2, EDICUM, Vojanova 45, Technické normy, Lábkova pav. č. 5; **Praha 1:** ALBERTNET, Revoluční 1/655, FIŠER-KLEMENTINUM, Karlova 1, LINDE Praha, a. s., Opletalova 35, NADATUR, Hyberská 5, PROSPEKTRUM, Na Poříčí 7; **Praha 2:** B. Wellemínová, Dittrichova 13; **Praha 4:** Abonentní tiskový servis, Zdiměřická 1446/9, SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 5:** SEVT, a. s., E. Peškové 14; **Praha 6:** PPP – Staňková Isabela, Verdunská 1; **Praha 8:** JASIPA, Zenklova 60; **Praha 10:** BMSS START, areál VÚ JAWA, V Korytech 20; **Přerov:** Knihkupectví EM-ZET, Bartošova 9; **Sokolov:** Arbor Sokolov, a. s., Nádražní 365; **Šumperk:** Knihkupectví D-G, Hlavní tř. 23; **Teplice:** L + N knihkupectví, Kapelní 4; **Trutnov:** Galerie ALFA, Bulharská 58; **Ústí nad Labem:** 7 RX, s. r. o., Mírová 4; **Zábřeh:** Knihkupectví PATKA, Žižkova 45; **Zlín-Louky:** INFOSERVIS, areál Telekomunikačních montáží; **Zlín-Malenovice:** M. K.-HESPO, areál Pozemních staveb; **Znojmo:** Knihkupectví Houdková, Divišovo nám. 12; **Žatec:** Prodejna U Pivovaru, Žižkovo nám. 76. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyrizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklamacce:** informace na tel. čísle 0627/305 168. V písemném styku vždy uvádějte JČO (právníká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.